

קוֹנְטֵרַס

פֶּה סָח

יְגַלֶּה נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת מִמַּעַלְת חַג הַפֶּסַח,
שָׂאז עֵקֶר הַמִּצְוָה לְדַבֵּר וְלִשְׂיחַ וְלִסְפֹּר
בְּנִפְלְאוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וּמִמַּעַלְת
הָאָדָם הַמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד.



בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֵתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ



הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֵלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁהֶאֱרִיז"ל גְּלָהּ, אֲשֶׁר
תִּבְת 'פֶּסַח' הִיא שְׁתֵּי תְבוֹת: פֶּה־סַח, כִּי אִז
בְּפֶסַח פֶּתַח מִשָּׁה רַבָּנוּ אֶת פִּיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
שְׂיִדְבְּרוּ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְלִכֵּן דִּיקָא
מִחַג הַפֶּסַח מְקַבְּלִים כַּח עַל כָּל הַשָּׁנָה לְדַבֵּר
אֶל הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא.

(אמרי־מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשעז)

קונטרס

פֶּה סָח

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים ! עָלֵינוּ לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים
מְאֹד, שֶׁנִּבְרָאנוּ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאָרְצוֹת,
וּבְכַפְרֵט שָׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה זְהֻמָּה
כְּזֶהֱמַת מִצְרַיִם, כִּי הַמִּצְרַיִם הָיוּ מְאֹד מְזֻהָמִים בְּיוֹתֵר
מִכָּל הָאֲמוֹת, כְּמֵאמָרָם ו'ל (תּוֹרַת כְּהֻנִּים אַחֲרֵי יח): מֵה
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם שְׁטוּפִים בְּעִבּוּדָה זָרָה וּבְגֵלוֹי
עֲרִיּוֹת וּבְשִׁפְיכוֹת דָּמִים וְכוּ', וְכֵן אָמְרוּ (תְּנַא דְּבֵי אֱלֹהֵי רַבָּה
ז'): אֵין לָךְ אִמָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיְתָה שְׁטוּפָה בְּדַבְרֵי
מְכַעְרִים וַחֲשׂוּדִין בְּכִשְׁפִים וּבְזֻמָּה וּבְכָל מַעֲשֵׂים רָעִים,
אֲלֹא הַמִּצְרַיִם בְּלִבָּד; וְכֵן אֹמְרִים (תּוֹרַת כְּהֻנִּים אַחֲרֵי יח):
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקַלְקְלִים מִכָּל הָעַמּוּמִין. שׂוֹאֵל
הָאֲר"י ו'ל, לָמָּה עִם יִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת
בְּמִצְרַיִם בְּגָלוֹת גְּדוֹלָה, וְלַעֲבֹר אֶת כָּל הַסֶּבֶל הַזֶּה, תַּחַת

על פְּרַעַה הֶרְשַׁע? אֵלֶּא 'פְּרַעַה' זֶה שְׁתֵּי תְּבוּת: 'פּה-רע', כְּשֶׁרַחֲמָנָא לְצִלָּן, אָדָם אֵינוֹ שׁוֹמֵר עַל דְּבוּרוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ. וּבְפֶרֶט לְשׁוֹן הֶרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, מִתְלוּצֵץ מִהַזִּילֹת, מְדַבֵּר רַע עַל הַזִּילֹת, זֶה נִקְרָא 'פּה-רע', וְאִזּוֹ מִכְרָחִים לִירֵד בְּגִלוֹת פְּרַעַה מִלֶּךְ מִצְרַיִם. וְ'מִצְרַיִם' זֶה גַם-כֵּן שְׁתֵּי תְּבוּת: 'מִצְרַיִם', הֵינוּ הַמַּחֲזִין הָיוּ בְּמִצְרַיִם, בְּצִמְצוּם, לֹא הִפְרִיחוּ אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ; כִּי בְּרַגַע שֶׁאָדָם מִכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ, יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא אֹתוֹ, עִמוֹ וְאֶצְלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה אֵף פְּעַם לֹא יְדַבֵּר רַע עַל הַזִּילֹת, כִּי הֵרִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פּה, וְאֵיךְ יָכוֹל לְדַבֵּר בְּגִנוּת הַזִּילֹת. אֲבָל אִם אָדָם מִסְכֵּן, שׁוֹכַח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר רַע מִזֶּה עַל זֶה וּמִזֶּה עַל זֶה, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרִיךְ טו:): כָּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן-הֶרַע, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִים לְדוֹר בְּעוֹלָם; אֵינְנִי יְכוּל לְדוֹר עִם מִי שֶׁמְדַבֵּר רַע; כִּי בְּאַמֶּת הַמְּאֲמִין הָאֱמֶתִי, שֶׁמְאֲמִין, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל זֶה אֱלֹקוֹת, אָדָם זֶה לֹא יְדַבֵּר רַע עַל אֵף אֶחָד, תָּמִיד יְדַבֵּר רַק טוֹב, כִּי מִי שֶׁמְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וּמְכַנֵּס בְּדַעְתּוֹ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד מִלְּבָדּוֹ, הוּא יֵאָהֵב אֶת כָּל אֶחָד, וְיְדַבֵּר בְּטוֹבָתוֹ. אֲבָל בְּמִצְרַיִם הָיוּ הַמַּחֲזִין בְּמִצְרַיִם, הַמַּחֲזִין הָיוּ מְצַמְצָמִים, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד סָבַל גְּלוּת קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, וְאֵיךְ? עַל-יְדֵי פְּרַעַה: פּה-רע. וְזֶה מֵה שֶׁעוֹבֵר

עלינו בכל דור ודור. בשביל זה אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה יג, ד): כל המלכיות נקראו על שם מצרים, על שם שהיו מצרים לישראל. הלא אנו סובלים גלות מאד מאד קשה, ולא רואים את סוף הגלות, והנה בא משה רבנו בשליחות הבורא יתברך שמו, ומגלה לעם ישראל (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת, פי הוי"ה הוא אלקים, אין עוד מלבדו"; משה רבנו גלה ופרסם לכלם: תדעו לכם, שאין נמצא בעולם אלא הקדוש-ברוך-הוא; על-ידי ידיעות אלו, שמשה רבנו החזיר בעם ישראל, כלם חזרו בתשובה שלמה, ובמקום פה-רע שאחד דבר רע על הזולת, שזה פרעה, נעשה פסח — שתי תבות: פה-סח, והתחילו לדבר אל השם יתברך. וזהו שאומרים חכמינו הקדושים (פסחים קטז:): בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים. יציאת מצרים לא היה ספור בעלמא, לפני שלשת אלפים וחמש מאות שנה, שהיינו במצרים, והוציאנו השם יתברך משם, אלא בכל דור ודור מחייב כל אדם להרגיש, שהוא היה במצרים, והקדוש-ברוך-הוא מוציא משם. וזה חג הפסח, שאנו חוגגים עכשו, שמחים ועליזים, שזכינו להברא מזרע ישראל, ולא עשנו כגויי הארצות.

וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ מִצְוֹת מִצְּהָ לְאָכֹל,
אֲשֶׁר כָּתוּב בַּזֹּהָר (חֶלֶק ב' קפג:): מִצְּהָ זֶה מִיכָלָא דְרַפּוּאָה,
וּמִיכָלָא דְמַהִימְנוּתָא — מֵאֲכֹל שֶׁל אַמוּנָה. כִּי כִּשְׂאֲדָם
אוֹכֵל מִצְּהָ, מֵיֵשֵׁב עֲצָמוּ לָמָּה אֲנִי אוֹכֵל מִצְּהָ? כִּי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָוָה; נִמְצָא, שֶׁהַמֵּאֲכֹל הַזֶּה מְבִיאוֹ
לְאַמוּנָה, וּבְרַגַע שֵׁשׁ לְאָדָם אַמוּנָה, יֵשׁ לוֹ רַפּוּאָה,
כְּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ה'),
שֶׁהַעֲקָר זֶה אַמוּנָה, וְאָדָם צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בְּעֲצָמוֹ
הֵיכָן אוֹחֵז בְּאַמוּנָה. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר יִשְׁנֶם סוּבְלֵי
חֻלָּאִים, שֵׁשׁ לָהֶם מַכּוֹת מִפְּלֹאוֹת, וְסוּבְלֵים הַכֹּל רַק
מִחַמַּת חֶסְרוֹן הָאַמוּנָה, נִפְּלֵית הָאַמוּנָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(דְּבָרִים כח, נט): "וְהַפְּלֵה הַיְהוָה אֶת מַכְתָּךְ וְגו', מַכּוֹת
גְּדוּלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת, וְחֻלָּאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים"; מַה זֶה
'נֶאֱמָנִים'? בְּשִׁבִיל נִפְּלֵית הָאַמוּנָה; כִּי כִּשְׂאֲדָם יוֹדַע,
שֶׁהַכֹּל זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְכָל אֲשֶׁר רוּאִים וּמְרַגְּשִׁים זֶה
הַכֹּל אֱלֻקוֹת, אִם אָדָם הֵיךָ מַחְדִּיר בְּעֲצָמוֹ אַמוּנָה בְּרוּרָה
וּמְזַכֶּכֶת בַּבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, כָּל חַיּוֹ הֵיוּ חַיִּים אַחֲרַיִם
לְגַמְרֵי, וְהֵיךָ שְׂמַח וּבְרִיא. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֶלֶק ב', סִימָן כד), שֶׁחֲכָמֵי הָרוֹפְאִים אוֹמְרִים, שֶׁכָּל הַמַּחְלוֹת
וְהַחֻלָּאִים רָעִים בָּאִים לְאָדָם מִחַמַּת חֶסְרוֹן הַשְּׂמֻחָה;
וְלִכְּן אָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת תָּמִיד שְׂמַח, וְהַשְּׂמֻחָה הִיא
הַחֶסֶד לְכָל הַמַּחְלוֹת וְהַחֻלָּאִים רָעִים. וּבְרַגַע שֶׁאָדָם
נִשְׁבֵּר וְנִכְנָס בְּדַפְאוֹן פְּנִימִי, זֶה מִמְּשִׁיךְ עָלָיו כָּל מִינֵי

מחלות. אבל כשאדם זוכה ושמח מאוד מאוד, קשה לו לקבל איזו מחלה, כי הוא עסוק רק בשמחה, לא-כן כשאדם שבור, מיאש, מדכא, מדכדך, כל דבר קטן מפיל אותו ושובר אותו, ורק יוצא לבחוץ ונעשה קריר, הוא כבר מצטנן ומקבל חם, ונשבר גופו, ואיננו יכול להחזיק מעמד. ולכן דבר גדול מאוד להיות בשמחה, ועקר השמחה, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י"), לשמח בשמחת יהדותנו, כי אין עוד שמחה כשמחה זו, שזכינו להברא מזרע ישראל. ובפרט כשאדם מתחיל להתבונן על גדל הנסים והנפלאות שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו בכל יום ויום, בכל שעה ובכל רגע, אינו מסגל להבין עמקם, וחושב שהכל מקרה, טבע ומזל, ולכן הוא שבור ורצוץ. וכמאמרם ז"ל (נדה ל): לעולם אפלו בעל הנס אינו מכיר בנסו; אדם חושב, שהכל צריך להיות כך באפן טבעי, שהוא צריך ללכת, לאכל וכו' וכו', אבל אם נתבונן כמה סובלי חלאים ישנם בזה העולם, כמה אנשים אינם יכולים לראות, כמה אינם יכולים לבלע, כמה מרתקים למטותיהם, מחברים לחמצן, לאינפוזיה, לדיאליזה, רחמנא לצלן, ושאר מיני חלאים רעים, אזי מתחיל להתבונן על הנסים שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו. ולכן הפליגו רבותינו כל-כך בשמחת יציאת מצרים, שכל החגים, חגי ישראל, הם זכר ליציאת מצרים, כי

אז הָיָה נֶס גָּדוֹל, עִם יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ סָבֵל רַב בְּמִצְרַיִם,
הִצְרִיכוּ לַעֲבֹר אֶת כָּל הַזְּהֵמָה הַקָּשָׁה הַזֹּאת, לְרֹאוֹת אֶת כָּל
הַטְּנוּף וְהַשְׁקוּץ וְהַתְּעוֹב שֶׁל הַמִּצְרַיִם, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן
הַתְּחִזְקוּ וְהַחֲזִיקוּ מֵעַמָּד, וְחִזְרוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַחֲלוּ
לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. שְׁזֵהוּ 'פֶּה-סָח'.

וּמִיָּה שֶׁהָיָה ה'וֹא שִׁיְהִיָּה (קִהְלֵת א, ט), כְּמוֹ שֶׁהֵינּוּ
בְּמִצְרַיִם אֲצֵל פְּרַעָה — 'פֶּה-רַע', דְּבִרְנוּ רַע זֶה עַל זֶה,
וְסָבְלוּ אֶת הַסָּבֵל, כְּמוֹ-כֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, עַל-יְדֵי שִׁישׁ
בְּאָדָם שֶׁנֶּאֱתָת חָנֻם שֶׁשׁוֹנֵא אֶת הַזּוּלָת וּמְדַבֵּר עָלָיו, הוּא
עוֹבֵר אֶת שֶׁלֵב הַגְּלוּת, וּמְרִים חַיִּיו, וּמְרַגֵּשׁ שֶׁאֵבֵד מְנוּס
וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וְחוֹשֵׁב שֶׁאֵף פַּעַם לֹא יֵצֵא מֵהַגְּלוּת
שֶׁנִּמְצָא בָּהּ; יִשְׁנֵם רַנְקִים וְרַנְקוֹת, שֶׁנִּדְמָה לָהֶם, שְׁזֵהוּ
סוּף הָעוֹלָם, וְלֹא יִמְצְאוּ אֶת זְוֹגָם, אוֹ שֶׁהַתְּחַתְּנוּ, וְאֵין
לָהֶם יְלָדִים, וְרָצִים וּמְתָרוֹצְצִים לְרוֹפְאִים, מְרוֹפֵא זֶה
לְזֶה, וּמְחַפְּשִׁים סִגְלוֹת, וְנִדְמָה לָהֶם שֶׁאֵף פַּעַם לֹא
יִנְשְׁעוּ, אוֹ יִשְׁנֵם זְוִגוֹת שֶׁאֵין לָהֶם שְׁלוֹם-בַּיִת, וְרָבִים עַל
כָּל דְּבָר פְּעוּט, עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם שֶׁהֶכְרַח לָהֶם
לְהַתְּגַרֵּשׁ, אוֹ שֶׁאֵר צְרוֹת שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם: עֲנִיּוֹת
וְדַחְקוֹת וְחוֹבוֹת, אוֹ יִשְׁנֵם בְּנֵי-אָדָם שֶׁנִּפְלוּ בְּעוֹנוֹת
קָשִׁים, וּמְתַגְּבֵר עֲלֵיהֶם יִצְרָם, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהִלָּחֵם
כְּנִגְדּוֹ, וְכָל זֶה בָּא מִחֲמַת שֶׁמְחָם תְּפוּס וּמְצַמְצָם, מְחָם
בְּמִצְרַיִם, בְּמִצְרַיִם, וּמֵהֵיכֵן זֶה בָּא? מֵהַדְּבוּר, שֶׁאָדָם

מִפְקִיר דְּבוּרוֹ, וּמְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְלִכְן סוֹבֵל
כָּל הַסֵּבֵל. וְכַמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א',
סימן לח), עַל הַפְּסוּק (תהלים קמח, ח): "רוּחַ סְעָרָה עֹשֶׂה
דְּבוֹרוֹ", מִי עוֹשֶׂה אֶת הָרוּחַ סְעָרָה בְּמַחַ הָאָדָם? הַדְּבוּר!
כְּשֶׁאָדָם מִפְקִיר דְּבוּרוֹ וּמִנְבִּילוֹ, מְדַבֵּר רַע עַל זוּלָתוֹ, זֶה
גוֹרֵם לוֹ אֶת הַגְּלוּת, הַמַּחַ שְׁלוֹ נַעֲשֶׂה מְצַמְצָם. וְלִכְן הוּא
סוֹבֵל מְרִירוֹת עֲצוּמָה. וְכַמֵּאמָר ז"ל (ירושלמי תרומות דף
ו:), עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים כג, טו): "וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרֹת דְּבָר",
אֵל תִּקְרֵי עֲרֹת 'דְּבָר', אֶלֶּא עֲרֹת 'דְּבוּר' — זֶה נְבוּל
פָּה; אָדָם צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד לֹא לְנִבֵּל פִּי, כִּי צָרִיף לְזִכֹּר
— מֵה שֶׁאָדָם מְדַבֵּר, בְּזֶה הוּא מְחַזֵּיק, אִם אָדָם מְדַבֵּר
נְבוּל פָּה, מְקַלֵּל, סִימָן שְׂמַחוֹ נִמְצָא בְּזִהְמָה. וּבְשִׁבִיל זֶה
אוֹמֵר רַבְּנֵי ז"ל (ספֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת נְבוּל פָּה, סִימָן א'): מִי שֶׁמְדַבֵּר
נְבוּל פָּה, בְּיָדוּעַ שְׁלֵבוֹ חוֹשֵׁב מְחֻשְׁבוֹת אָוֶן; כְּשֶׁאָדָם
מְנִיבֵל פִּי, סִימָן שְׁזֵה מֵה שֶׁהוּא חוֹשֵׁב. לֹא-כֵן הַצְּדִיקִים
הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵם תָּמִיד מְחַזְּקִים
וּמְחַיִּים אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

וְלִכְן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! עֲכָשׁוּ זֶהוּ פֶּסַח, עֲתָה
הוּא הַזְּמַן לְצִאת מִהַגְּלוּת, עֲתָה הוּא הַזְּמַן לְצִאת
מִפֶּה-רַע, שֶׁהוּא פְּרָעָה, וְלַהֲגִיעַ לְפֶסַח, שֶׁהוּא פֶּה-סָח,
לְהַתְּחִיל לְדַבֵּר בְּנִפְלְאוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שְׁזֵה כָּלֵל

הַהֲגָדָה שְׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּלֵיל פֶּסַח, מְסַפְּרִים נִפְלְאוֹתָיו
 יְתִבְרַךְ. וְלִכֵּן זֶהוּ דְבַר גְּדוֹל, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ
 תָּמִיד יִדְבֵּר מִגְּדֻלָּתוֹ יְתִבְרַךְ, וַיִּזְכֵּיר לְעַצְמוֹ הַנְּסִים
 וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַבוֹרָא. כִּי בּוֹדֵאֵי אִם נִחַפֵּשׁ
 וְנִבְקֵשׁ, נִרְאֶה וְנִתְבּוֹנֵן שֶׁהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ תָּמִיד
 נְסִים, וְעָשָׂה עִמָּנוּ תָּמִיד נְסִים. וְכֵמוֹ שֶׁאוֹמֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ
 (תְּהִלִּים קלו, ד): "לְעוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ", אוֹמְרִים
 עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים, מִזְמוֹר מו): מַה זֶה
 לְבַדּוֹ? אֵלֶּא יֵשׁ נְסִים וְנִפְלְאוֹת, שֶׁרַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 יוֹדֵעַ מַה שֶׁעוֹשֶׂה לְבְרִיּוֹתָיו, וּבֶן-אָדָם אֵינוֹ קוֹלֵט כָּלֵל,
 אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁזֶּהוּ שְׂגָרְתִּי, שֶׁכֶּךָ צָרִיךְ לְהִיּוֹת, שֶׁהוֹלֵךְ
 וּמִתְנוּעֵעַ, וְכָל אֵיבָרָיו וְגִידָיו צָרִיכִים לְתַפְקֵד. וְכִמְאַמָּרָם
 ז"ל (בַּמִּדְבָּר נִבָּה כד, ב): בֹּא וּרְאֵה כִּמָּה נְסִים עוֹשֶׂה
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִם הָאָדָם, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁאַלוּלֵא
 הִיָּה אוֹכֵל פֶּת כֶּשֶׁהִיא חֲזֵה, הִיָּתָה יוֹרֶדֶת תּוֹךְ מַעְיֵו
 וּמְשֻׁרְטֵת אוֹתוֹ, אֵלֶּא בָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מַעְיָן
 בְּתוֹךְ גְּרִגְרָתוֹ, וְכֶךָ יוֹרֵד הָאֵכֶל. אָדָם אוֹכֵל, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ
 אֵילוֹ נְסִים עָשָׂה לוֹ הַבוֹרָא יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁתָּמִיד עוֹלָה
 לוֹ רוּק בְּפִיו, שֶׁזֶּה כְּמִין מַעְיָן, שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְחִלּוּחִית בְּפִיו,
 וְשָׂאָר מֵיְנֵי נְסִים וְנִפְלְאוֹת שֶׁנַּעֲשִׂים לְאָדָם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,
 וְהוּא אֶפְלוֹ אֵינּוֹ קוֹלֵט כָּלֵל. וְלִכֵּן צָרִיךְ אָדָם לְהִרְגִיל
 עַצְמוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל וּלְשַׁבַּח אֶת בּוֹרְאוֹ, שֶׁזֶּהוּ פֶּה-סַח,
 הִפֵּה צָרִיךְ לְדַבֵּר מִנִּפְלְאוֹתָיו יְתִבְרַךְ, וּלְהִרְגִיל עַצְמוֹ

לְדַבֵּר תָּמִיד מִהַטּוֹב, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ
הַמּוֹן טוֹבוֹת: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אָנוּ בְּרִיאִים, הַיְלָדִים בְּרִיאִים
וְכוּ', וּבְזֶה עָלִינוּ לְהַחֲיוֹת עֲצָמָנוּ.

וְכֵן צְרִיכִים לְחִזְק וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמַּח יְהוּדִים אַחֲרֵים,
שְׂאִין מְצוּה גְּדוּלָה מְזוּ, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
(לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"ט): 'טוֹב' — הַכֹּל חֲפָצִים
לְשִׁמְעָ; כָּל אֶחָד רוֹצֶה לְשִׁמְעַ דְּבַר עָרֵב וְנֹעִים, כִּי כָּלֵנוּ
שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים וּמְלֵאֵי צָרוֹת, וְרוֹצִים כְּכֹר לְשִׁמְעַ אֵיזָה
דְּבוּר טוֹב, וְכֵן רוֹצִים לְרֵאוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
כַּמְּאָמְרָם ז"ל (מְכִילֵתָא פְּרָשַׁת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי, פְּרָשָׁה ב'), שְׂאָמְרוּ
עִם יִשְׂרָאֵל קָדָם קִבְּלַת הַתּוֹרָה: רְצוֹנָנוּ לְרֵאוֹת אֶת
מְלַכְנוּ; עִם יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ גְּלוּיֹת כָּל-כָּף קָשׁוֹת, וְעַתָּה
רוֹצִים לְהַרְגִּישׁ גְּלוּי שְׂכִינָה, לְרֵאוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא וּלְהַרְגִּישׁוּ יְתִבְרָךְ. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק
ב', סִימָן פ"ד), שְׂבַנֵּי-אָדָם רוֹצִים לְחִזּוֹר אֶל הַשֵּׁם יְתִבְרָךְ,
אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים הֵיכָן הַדֵּלֶת וְהַפֶּתַח לְהַכְּנִס אֵלָיו
יְתִבְרָךְ. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל, שְׂהַדֵּלֶת וְהַפֶּתַח זֶה הַפֶּה שֶׁל
הָאָדָם, אִם אָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתִבְרָךְ בְּשִׁפְת
הָאֵם שָׁלוֹ, וְכָל אֲשֶׁר צָרִיךְ הוּא מְבַקֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יְתִבְרָךְ,
אֲזִי הוּא נִכְנָס אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲכָשׁוּ אָנוּ חוֹגְגִים אֶת חַג הַפֶּסַח, אִיזוֹ שְׂמֵחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לָנוּ, שְׂאָנוּ זוֹכִים לְאָכֹל מַצָּה, שֶׁהוּא מֵאֲכָל הָאֱמוּנָה, וּמִדּוּעַ? כִּי מִי אָמַר לָנוּ לְאָכֹל מַצָּה? הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וְלָכֵן עָלִינוּ לְשִׂמְחָה עַל כָּל לְעִיסָה וּלְעִיסָה, וְזֶה יִכְנִיס בָּנוּ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יַד־זֶה נִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כָּל אֲשֶׁר אָנוּ צְרִיכִים נִפְנָה וּנִבְקַשׁ מִלְּפָנָיו יִתְבָּרֵךְ. בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵינְכֶם יְכוּלִים לְתַאֵר וּלְשַׁעַר גְּדֹל הַשְּׁעִשׁוּעִים שְׂאֲתֶם גּוֹרְמִים לְמַעְלָה, בְּשַׁעַה שְׂאֲתֶם בָּאִים אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִבְּקָשִׁים כָּל צְרִיכְכֶם מֵאֲתוֹ. כִּי אָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַעְלָתוֹ בְּשָׂמַיִם; כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ כָּל-כֶּף שָׁבוּר וְרָצוּץ, מִיָּאֵשׁ וּמִדְּכָא, נִמְצָא בְּדְכָאוֹן פְּנִימִי, שְׂנֵדָמָה לוֹ כְּאֵלוֹ זֶה סוּף הָעוֹלָם, וְאִף פַּעַם לֹא יֵצֵא מִגְּלוּתוֹ וּמִצְרוּתוֹ. וְכֹל זֶה דְּמִיוֹן אֶחָד גְּדוֹל, כִּי הַמַּאֲמִין הָאֱמֵתִי, שְׂמַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְרוֹאֶה אֶת הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה עִמוֹ, הוּא שֶׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו בּוֹרְאוֹ. וּבְעֵבוֹר זֶה עֲכָשׁוּ בֵימֵי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים, עָלִינוּ לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב הֵיטֵב עַל הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֹשֶׂה עִמָּנוּ. אֵל תִּחְשְׁבוּ שֶׁתָּמִיד הָיָה לָכֶם רַע, וְאִף פַּעַם לֹא הָיָה לָכֶם טוֹב, רַק הִתְבּוֹנְנוּ וּרְאוּ הַנִּפְלְאוֹת שֶׁעֹשֶׂה עִמְכֶם הַבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ. אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שׁוֹחֵר טוֹב תְּהִלִּים קו): אֵי אֲפָשֶׁר לְעוֹלָם בְּלֹא נְסִים וּבְלֹא פְּלָאִים, כִּי־צַד? אָדָם נִתּוֹן

על גבי המטה, אדם שוכב במטה, והנחש בארץ לפניו, כיון שבא לתן רגלו, ברח הנחש מפניו, ואינו יודע אדם מה פלא עשה הקדוש-ברוך-הוא עמו; אפלו לא שם לב שהיה נחש וברח. כי אדם אינו יודע את הפלאים שנעשים לו ממנו יתברך. רואים אנשים נוסעים ברכבם, באים והולכים, וחוזרים בריאים ושלמים, ואינם קולטים, וחושבים שזה טבע, וחס ושלום, כששומעים איזו תאנה מחרידה, איזה מקרה רע, שלא יקרה לעם ישראל אף פעם, אז מזדעזעים. אבל אם אדם היה מתבונן על הנסים והנפלאות שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו בכל יום, בכל שעה ובכל רגע, תמיד היה שר שירה לפניו יתברך, שזהו פסח, שאז נתקיים אצלנו פה-סח, שהפה מתחיל לדבר מהנפלאות של הבורא יתברך, ומתחיל לדבר אליו יתברך. ולכן אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא רבה ל, ג): בדורות הללו, שאין להם לא מלך ולא נביא, לא כהן ולא אורים ותומים, ואין להם אלא תפלה זו בלבד, אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבנו של עולם, אל תבזה את תפלתם; כשיהודי יבוא לפניך — תשמע אליו. כי אין לנו עתה לא בית-המקדש, לא כהן ולא נביא, אלא תפלה בלבד.

לזאת, בני ובנותי היקרים! הבה נקבל על עצמנו עתה בימי פסח הקדושים, ונתחיל לדבר רק מנפלאות הבורא שעושה עמנו, וכן נתחיל לדבר רק בשבח עם ישראל, שזהו הדבר הכי חשוב אצלו: תברך — כשיהודי משבח יהודי אחר, כשיהודי מחפש את הטוב שיש ביהודי שני. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (ויקרא ובה, פרשה ב'): אמר הקדוש-ברוך-הוא למשה: כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל — שבח, לגדלם ולפאדם! תמיד תשבח את נשמות ישראל; וגם אנו צריכים לילך בדרך המקום ברוך הוא. השם יתברך אוהב את כל יהודי, השם יתברך מחפש רק את הטוב של כל יהודי, כי כל יהודי הוא בן של הבורא יתברך, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (אבות ג): חביבין ישראל, שנקראו בנים למקום; וכן אמרו (מגלה כט): חביבין ישראל לפני המקום ברוך הוא, שבכל מקום שגלו — שכינה עמם; לכן דיקא עתה בפסח, עלינו להשתמש בפנינו שיהיה פה-סח, לדבר רק מנפלאות הבורא יתברך, ולבקש כל צרכינו ממנו יתברך, כי רק הוא יכול לעזור לנו. ולדבר תמיד בשבח כל יהודי, ולא לדבר רע על שום ברִיה, ואפלו על עצמו אסור לדבר רע. רואים בני-אדם משפילים עצמם לומר: "אני לא שוה מאומה, אני לא יצלח" וכדומה, אשר זה גם-כן אסור; כי כמו שאסור לשנא את זולתו, כן אסור לשנא

אֶת עֲצָמוֹ. וּמִי אָמַר שְׁלֹא תֵצֵא מִגְלוּתְךָ הַפְּרָטִית? ! רַק תִּפְתַּח פִּיךָ וְתִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִז תִּהְיֶה הַכִּי מְאֹשֵׁר, כִּי אֵין עוֹד אֲשֶׁר בְּעוֹלָם כְּאָדָם הַמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְאִם הֵייתֶם יוֹדְעִים, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מַה זֶה לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, אֲשֶׁר זֶה מְאֹד חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, לֹא הֵייתֶם פּוֹסְקִים מִזֶּה רַגַע אֶחָד. וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא וַיֵּא א'): אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הֵווּ זֵהִירִים בְּתַפְלָה, שְׂאִין מְדָה אַחֲרֵת יָפָה הַיְמָנָה, וְאַפְלוּ אֵין אָדָם כְּדָאֵי לְעֲנוּת בְּתַפְלָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמוֹ, כִּינֵן שְׂמַתְפַּלֵּל וּמְרַבָּה בְּתַחֲנוּנִים, אָנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמוֹ. וְאוֹמַר רַבְּנוּ וְ"ל (סְפָר־הַמִּדּוֹת, אוֹת תַּפְלָה, סִימָן כח): עַל-יְדֵי הַתַּפְלָה יְכוּלִים לְשַׁנּוֹת אֶת הַמְּזֹל; אִם נִדְמָה לְאָדָם שֵׁישׁ לוֹ מְזֹל רָע, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲבָל אִם יִרְגִיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ — יִשְׁנֶה אֶת מְזֹלוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַכֶּה שְׁנַתְפַּלֵּל אֵלָיו, וְנִבּוֹא לְפָנָיו וְנִדְבַר עִמוֹ. וְכִשְׂאָדָם בָּא וּמְשִׁיחַ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, הוּא צָרִיף לְהִיּוֹת שְׂמִיחַ מְאֹד. וְכַמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ וְ"ל (סְפָר־הַמִּדּוֹת, אוֹת תַּפְלָה, סִימָן ע'): עַל-יְדֵי תַפְלָה תִּבּוֹא בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ. וְכֵן אוֹמַר (שָׁם, סִימָן פא): תַּפְלָה שְׁהִיא בְּשִׂמְחָה, הִיא עֲרֻבָה וּמְתַקָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ בְּחַג הַפֶּסַח, בָּאוּ וּנְקַבֵּל עַל עֲצָמֵנוּ, שְׁהַפָּה שְׁלָנוּ יִהְיֶה 'פֶּה-סָח', וְיִדְבַר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יְדַבֵּר טוֹב עַל זוּלָתוֹ, וְנִשְׁלִים אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וְנַחֲפֵשׁ רַק אֶת הַטוֹב

קלו

פה סח

אָצֵל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נְזֻכָה לְגַאֲלָה
הַשְּׁלֵמָה בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!